

**Opieka pielęgniarstwa
w czasach nazizmu**

—
Wybrane problemy i kazusy

pod redakcją Michała Musielaka i Katarzyny B. Głodowskiej

Wydawnictwo Nauka i Innowacje

Współczesna medycyna, a także opieka zdrowotna mimo upływu prawie siedemdziesięciu lat od zakończenia II wojny światowej nadal wracają do tamtego czasu i tragicznych zdarzeń, by poprzez przypomnienie, ale i refleksję nad okrucieństwem nazistowskiej „służby zdrowia” – uwrażliwić etycznie młodych adeptów zawodów medycznych. Owa tragiczna przeszłość znaczone okrutnymi eksperymentami medycznymi na więźniach obozów nazistowskich, przymusową sterylizacją pacjentów uznanych za „małowartościowych” czy w końcu eksterminacją osób chorych psychicznie w ramach akcji T 4 – nadal powinna oddziaływać na funkcjonowanie służby zdrowia, nie tylko poprzez zasady zawarte w kodeksach deontologicznych czy prawa pacjenta, ale również poprzez przypomnienie tych okrutnych faktów, które winny zmusić do refleksji.

Niniejsza publikacja jest po części owocem polsko-niemieckich seminariów na temat „Pielęgniarstwo w czasach narodowego socjalizmu i dziś”, które odbyły się w 2009 i 2012 roku w Oświęcimiu, jak również rezultatem dyskusji w ramach seminarium naukowego Katedry Nauk Społecznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Właśnie wspólne seminaria studentów pielęgniarstwa i medycyny z Polski i Niemiec, a także spotkania ich opiekunów – stały się interesującym forum wymiany myśli na temat znaczenia przeszłości medycyny i opieki pielęgniarskiej dla ich teraźniejszości.

(z Przedmowy)

DEUTSCH	POLSKO
POLNISCHE	NIEMIECKA
WISSENSCHAFTS	FUNDACJA
STIFTUNG	NA RZECZ NAUKI

Projekt wspierany przez Polsko-Niemiecką Fundację na rzecz Nauki
Gefördert aus Mitteln der Deutsch-Polnischen Wissenschaftsstiftung

ISBN 978-83-63795-54-2

Spis treści

.....

Przedmowa	7
Ideologia nazistowska a medycyna	
MICHAŁ MUSIELAK	
Ruch higieny ras a system opieki zdrowotnej w Trzeciej Rzeszy	13
NATASCHA ANDRES, JENNA HERGET	
Wizerunek człowieka w nazizmie	27
MANUELA SCHOSKA	
Eutanazja w psychiatrii nazistowskiej – jako akt łaski, maskujący zabijanie i czynniki, które miały na to wpływ	31
MAJA MATTHEWS-KOZANECKA	
Zbrodnicze eksperymenty medyczne wykonywane na ludziach w obozach koncentracyjnych	53
ALEKSANDRA FRYŚ	
Echa medycyny nazistowskiej na przykładzie zastosowań inżynierii genetycznej	65
EWA BAUM, STANISŁAW ANTCZAK	
Uwagi o obecności i wpływie motywów biologicznych i medycznych w ideologii nazistowskiej i antyutopii Huxleya	75

SPIS TREŚCI

.....

Opieka pielęgniarska w cieniu nazizmu

EVA-MARIA ULMER

Rola pielęgniarstwa w czasach narodowego socjalizmu 103

THOMAS GROCHTDREIS, NANCY STARCK

Udział pielęgniarek w zbrodni nazistowskiej 113

ANNA KOSICKA, ANNA BEDNAREK, KINGA BŁOSZYK-WITCZAK,
KATARZYNA B. GŁODOWSKA

Opieka pielęgniarska w obozie koncentracyjnym Dachau
i w KL Lublin (Majdanek) w czasie okupacji nazistowskiej 121

KATARZYNA B. GŁODOWSKA, JAN GŁODOWSKI

System opieki medyczno-pielęgniarskiej na przykładzie KL Stutt-
hof, KL Sachsenhausen, KL Mauthausen, KL Mittelbau-Dora,
KL Auschwitz-Birkenau 133

KATARZYNA B. GŁODOWSKA

Zadania i obowiązki więziarskiego personelu pielęgniarskiego
w obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau 151

ANNA WOŹNICA

Maria Stromberger – samotny żołnierz przeciw nazizmowi 173

SVENJA GREINER, SABRINA KHAMO, JULIANE SCHUSTER

Międzyrzecze-Obrzyce po 1945 roku – przykład orzecznictwa
w sprawie przeciwko pielęgniarkom 185

MANUELA SCHOSKA

Odpowiedzialność pielęgniarek w okresie nazizmu – aspekty
przejęcia odpowiedzialności zawodowej 195

MICHAŁ MUSIELAK

Kodeks Norymberski a zasady etyki pielęgniarskiej 215

Bibliografia 231

Spis ilustracji 241

Noty o autorach 243

Indeks osobowy 249